Posudek vedoucího na doktorské studium a práci A. Baršové

Andrea Baršová se během svého doktorského studia věnovala historické rekonstrukci vztahů českého ženského hnutí, veřejné prezentace jeho emancipačního požadavku (odpovídajícího první vlně feminismu) a to v kontextu první světové války a národní emancipace „Čechoslováků". Její práce tak spadá do šířeji vymezené historické (politické) sociologie. Baršová touto prací vstupuje na relativně probádané pole, které autorka adekvátně mapuje, což jí umožňuje, aby formulovala svůj vlastní příspěvek. Autorka se ve svém materiálu pohybuje s jistotou a v navigaci ji pomáhá také jasně a srozumitelně definovaný výzkumný cíl. To, že si autorka uvědomuje, že nepíše „historii", ale „historickou sociologii", dokládá hned od úvodu patrné analytické nasazení, které její práci charakterizuje. Baršová je schopna oslovit publikum v sociálních vědách.

V úvodu autorka jasně definuje svůj cíl a prezentuje základní argumenty, které má její práce hájit. Zde dále shrnuje současný stav poznání a kontextualizuje svůj přístup. Věnuje se charakteristice hlavních typů svých pramenů a vlastním teoretickým a metodologickým východiskům. Baršové se i díky tomu daří vyhnout eklekticismu ve prospěch interdisciplinarity. Následují čtyři substantivní kapitoly. V první z nich se autorka věnuje rozvoji českého ženského emancipačního hnutí a hnutí za volební právo žen. Ve druhé se zaměřuje na pronikání žen do politických stran a zpracování ženského požadavku v jejich programech. Ve třetí kapitole pojednává o protiválečné resistenci i podpoře války ze strany části ženského hnutí a obecně na dopad války na hnutí i genderové vztahy. V poslední substantivní kapitole přibližuje právní aspekty zrovnoprávnění žen během československé národní revoluce.

Závěr se věnuje shrnutí hlavních zjištění:

1. Ženské hnutí a jeho vývoj byly od druhé poloviny 19. století determinovány více politickým institucionálním rámcem monarchie než jejich odlišnou národní povahou. Zde autorka, byť to explicitně nereflektuje, podporuje základní východiska současně převládajícího modelu studia sociálních hnutí – modelu politického procesu. Na historii českého hnutí tak nahlíží očima „americké teorie", což ji umožňuje formulovat „nový pohled na některá starší tvrzení o jeho povaze" (viz Teze, s. 4)

2. Stejně tak zcela v souladu se současným trendem vidí ženské hnutí jako jednu stranu širší interakce, jejíž druhou část tvoří politické strany. Sociální hnutí a politické strany představují dvě podoby moderní politické koordinace, bez jejichž analytického zahrnutí by realizaci politické emancipace žen nebylo možné vůbec zachytit.

3. Tuto interakci autorka umisťuje do válečného kontextu, který ženskou emancipaci akceleroval. Právě v tomto kontextu se mění vztah žen k politickým stranám – neparlamentní aktivistky se transformují na straničky a političky.

4. V souladu s perspektivou modelu politického procesu pak Baršová nenahlíží jen na vztah „starého“ právního a institucionálního kontextu a ženského hnutí, ale také na proměnu tohoto kontextu v důsledku realizace požadavků hnutí. Zde detailně popisuje mechanismy, jimiž se právní a institucionální kontext proměňoval i faktické překážky této proměny.

Mimo své hlavní výzkumné aktivity a splnění studijních povinností vyvíjela A. Baršová bohatou publikační činnost. Ta se vedle jejího hlavního tématu týkala především právních aspektů migrace a uznání menšin. V této souvislosti také spolupracovala na výzkumných projektech (s PřF UK a v rámci mezinárodního projektu EUCITAC) a realizovala přednášky pro studenty (FF UK, 2011). Baršová patří mezi ty badatele, kteří nepíší „jen“ pro akademickou obci, ale dokáží svou výzkumnou práci přeložit do konkrétních kroků také v rámci svého praktického uplatnění (dnes v pozici ředitelky odboru lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR).

Její práce a badatelská historie tak jasně dokazují, jak omezené je nejen rigidní dělení „teorie“ a „praxe“, ale také dnes tak rozšířené podceňování uplatnitelnosti poznatků sociálních věd a humanities. Politika ochrany lidských práv v technických oborech svou expertízu nalézt nemůže. A jak dokládá práce A. Baršové, nevystačí ani jen s právním formalismem. Její práce totiž ukazuje, že právo je jen posledním vyjádřením společenských dějů, které se sice rodí za určitých politických a právních podmínek, ale často v opozici vůči nim. Odtud také právnička Baršová čerpala původní motivaci pro výzkumnou práci, která ve své konečné podobě přesvědčivě dokládá její schopnost sociálněvědního pohledu.

Závěr: z popisu studia i práce plyne, že A. Baršová je důstojnou uchazečkou o titul Ph.D. a její práce přesvědčivým podkladem pro její získání. Proto doporučuji, aby byla předložena k obhajobě.